

Iw. li. 1, gl. 2 iest w' telêsech lepích: w' bliszâniu drâgogo Kâmenia, i Rûd: i w Krasílech. Lyûdi lyûbet lépotu w' drûgich: i sâmi želêt scenyení bit lêpi. Zato stroiêt kolíko mógut: i w' sprawlyâniu swît pácze smotrêt na Stróy líbo Krásotu, neže na potrebu, uzitók, precénbu, iliti na czto libúd înoe.

Stroiênie swítnoe
iznisçâet zémlyu
стр. 93

5. A czto iest diwnée: Oníje wêci, kotoríje sut naipácze g' žítu potrebni i korístni, po wécey czásti iesut naidészewlyi: iakože Chléb, Wodá, Dorwá, Zelézo. || A kotórije, niti sut potrebni niti korístni, i k' niczemu se nezgažáiuť, rázwe k' iedînomu Oczêsnomu pochotêniu, ili ti k' Pogledaniu; takówíje wêci lyûdi naidráže torgûiuť, i maloné za samíje óczy zakupáiuť¹: cêla sêla, i celíje otczîni za iedno zérno Biséra, ili² za ieden³ swetel Kâmenok daiuť: ⁴Ktomúže i⁴ Zlâto⁵, Swilú, Krasíla, i drâgaia Kôrzna ⁶si iziskuiuť⁶: i w' tích wêcech neznósnije nakládi czinêt. Dlyaradi seé priczini izpražnyáetse kralyéstwo: i wsé nasze blâgo k' ínim naródom se prenósit. Weliku adda dobrodítel bi dokažal (:i mitó Naistroinéego bi zaslužíl:), ktô bi naródu nášemu udúmal takówu prátež, kaia bi i k' ukraszêniu ⁷samím oblícziem mnogo wozmogla⁷, i dészewo bi se kupowála.

Slawênskiy stróy
kaków

6. Pítanie. Kaków iest stróy Slowênskiy? Otwet. Porfirogénit cár wo swoyich knyígach Sérbow swoyim iazikom zowet Serwulmi: a Sérwul w' Rîmskom iazíku znâczit služká, ili rabók. Na pósmech adda píszet sice: «Serwulom⁸ dê ⁹(:to iest Serbom:)⁹ ime iest nareczenó ot Czrêwlyew: tím czto nóset núžen i malo-wérsten obútok. Nóset bo kûs siríje kózi werwíceiu k' nogám priwèzan, i zowuť¹⁰ Czrêwly i¹⁰ Opânki: iakože Rúsi iz líczia ple-tûť swoé Lapti. Obodwôy tóy obútok iest núžen i neczíst w' blátno wremè. Mî prodâem mnógíje kózi ínim naródom; a sâmi bósi chodim.

Chláczi

Chláczi wés narod nósit tesníje¹¹ i dolgowátíje: kotoríje dlya tesnóti skóro se razdiráiuť nakolénech.

Súknyi tésnije

Rusaki¹² nóset súkonyi tesníje i dólgije dâzè do tól: i w' nyích chódet búdto w' nékoyich wrécich obsziti. Súknyi takowíje ní-maiuť nijedînije dobríje kakówosti.

Bezpoiása

Chódetže i bez poiása w' onich wréczach: i kâžutse bit nápol golì. Swíta dólga, tesná, i bezpoiása, mechkotú žênskuuiu i raz-pústu pokazúet.

Bezkiszenyêy

Nóset platkí w' klobûkech: i léchko ie zgublyáiuť. Noží, lîsti, i wsákíje drobníje wêci pochraryáiuť w' golenísça: czto se wídit smesznó i neudátno. Pénezi mécut w' ústa: i tó iest gny-úsno: abo pénezi czez mnógíje neczistíje rûki prechódet. A to wsé

¹ за написано над строкой ² написано над строкой ³ далее
густо зачеркнуто ⁴⁻⁴ написано над строкой ⁵ далее густо зачерк-
нуто ⁶⁻⁶ зачеркнуто prikupaiuť ⁷⁻⁷ зачеркнуто добра помога
⁸ было Serwam ⁹⁻⁹ написано над строкой ¹⁰⁻¹⁰ написано над стро-
кой ¹¹ je написано над строкой ¹² далее зачеркнуто i Cherwâti

czynêť po nûze: abo dlya tesnotí swoyich súkeny i chlâcz, nî-
maut gde deržát prigôžich dowôlynich kieszenyêy.

Kôrzna Sobôlia né dlya înije priczíni dráze se cenêť ot ôw-
czich, neže dlya lepotí. Tûrki, Gréki, Lechi, nóset takôwa kôrzna
na klobûkech, i na ogôrlinach ¹swít swoyich¹, táko dase wídet
ízwoni, i czynêť ukraszênie. A Rúsi chóc i nížego stâna lyûdi
podsziwáut sobolymi celíje klobukí, i celíje szúbi: i tó táko
nespodóbno, da níczeso njêst wón wídet: i táko czynêť welíkije
nakládi konécno w' súde; pokamésta óni pristróyi stoiêť zakri-
wení; i² nikakowa ukraszênia neczinêť.

A cztó uže neslusznée se mózet udúmat: || neže czto rúbaczi
zlátom i bisérom nasziweníje nóset sâmi dáže czernyakí i kméti?
Wêc stanovíto né lize utrátna, no i iâwno glupá i smeszná:
sêlskomu chlâpu nosít zláto, i óno skritó pod súknyeu.

Klobukí, Iednorédki, i Kozirí, stroiêť nasziwkami, twezmî,
iábranki, pútcí, werwícami, iz biséra, zlâta, i swilí. Sûkna za-
kupáut ne înaia, neže cwetními krasílmí móczena. Ató wsé czi-
nêť po nûze: abo klobukí, iednorédki i kozirí (:dlyaradi merzkogó
oblíczia, libo stroiênia:) iesut merzkí: i dabichu nébili tími
pristróimi ukraszéní, niti iz cwetních³, no iz sirích sùkon skroiení;
togdá bichu zgolá merzkí bìli, i níkakowije precénbi nebi imáli.

Zarad togó wídim i Nêmcew, iako wo swoem stróiu wsé⁴ siró
plátie nóset; a kogda Rúskuiu prátez oblekût, níkako uže⁵ sí-
rich⁶, no tókmo cwêtních sùkon užiwáut: înako bo dabi ktô
w' Rúskom stróiu, a w' siróm suknu chodél i nebí se razníl ot sêl-
skogo mužiká.

W' înich naródech Bisér iest žênskiy stróy, i ostúdno bi býlo
mûžu ustroyítse bisérom: A nászi lyûdi tóy žênskiy i czúz stróy
bez méri naklobûkech i nakozirêch okazúut. A domowínniy⁷
pristróy (:sobôlia kôrzna:) býdto ot stída, skriwáut pod swíti,
dase newídet.

Ženi Rúskije nóset iz drágogo platná Rukawí pretesníje, i
prelîszno preglûpo dolgije: nábrani bo ná ruki neokazúut se
dólgili kratkíli sut; a dlya teznótí tûdže serazdiráut. Priszi-
wáut pred torbúchom pútcí nékije srébbrenije welíkije: koyi
se wídet udatnéyi kônyskomu, neže žênskomu stroiu. Nóset
klobukí ustroiêníje na czetíri rógi, záisto mérzki wídet. A nékoto-
rije žení se pászut pod torbúchom: a ostâlnije chodét bez poiása,
i bez wsákogo prewêzania: i tó oboié iest wêrlo skaredó ženám:
abo nékije czásti têla znâczno se pokazúut, kotórije bi se imáli
bólje pokrít⁸.

Pristróyi zakriwení

стр. 94

Rúbaczi zlátom
nasziwani

Pristróyi ponewôlyni
dlya merzkogó Kroiê-
nia

Prilíka na Nêmcech

Bisér žênskiy pristróy

Rúskich žen stróy

¹⁻¹ было swoyich swít ² далее зачеркнуто newídetse ³ было
cwetného ⁴ далее зачеркнуто sinee ⁵ далее зачеркнуто neužiwáut
⁶ далее зачеркнуто sùkem ⁷ далее зачеркнуто uk ⁸ далее зачерк-
нуто Razdel

Dúma ob stróiu

Woztócznyj stróy

Zapádnij stróy

срп. 95

Prostrána swíta
Tesná swíta

Srédnyije mérij swíta

Legotá

1. Razní sut stróyi u narodow: ali wsí bez mála se móгут razumét pod ¹dwoyím oblícziem¹: iliti razdelítse ná dwa delà. Ieden stróy iest Woztócznyj, koego užiwáiuť Pêrsi, Gréki, Slowênci, Tatári, Túrki, Wûgri. Drúgiy stróy Zapádnij: koego užiwáiuť Nemcí, Francúzi, i îni: Obadwâ ta stróia razlícžno se premenyáiuť: înde se poprâwet, i înde se nakazêť. Dlyatogó nemóžet se nijednogo naróda stróy prósto wo wsém pochwalít: poka mésta wsi² czásto se premenyáiuť, || ot swoewôlynich nerázumnich lyudêy. No pácze sowétno bi bilo iz wsákogo stróia izbrát i wziât ono, czto lúcze i k' rázumu spodobnée bít se kâžet: i skroyít taków stróy, kîy bo séy nászey strané naiprigodnéyi bîl.

2. Inóki woztóczni i zapádni nóset swíti prostránije. Záčto? abo tíje dodaiúť czloweku czésti i precénbi: A prátež tesná czinít czloweka scenyátse³ légotna i malowérstna; i chúdo pokriwáet nagotú: abo ná izbit se paznawáiuť údni sostáwi: rúk i truplá debelóst ili medlóst: plêč, torbúcha, i debêlogo mésa wistâwnost⁴: czto wsé njêst lêpo. Czlowek tesnóiu swítóiu obleczén ascze prîdet w' sowerwlyênie lyudêy prostránu prátež nósecich, stîdom i nékoiu bóiazeniu se zawózmet, búd bi czto ukrâl: abo znáet nagotú swoiu chúdo bít odewénu, i kâžetse búdto nâg mežu odeweními. Sicé sê luczáet Wugrínu, kogda prîdet mežu Nêmcew. A swíta spodóbno prostrána, i narédno skroiená⁵ dodaet láski i precénbi. Sicé Wlách, Nemečin, Chispánin, ascze prîdut wo množinú Wûgrow; ⁶ili nászich lyudêy⁶, iakože lew, wsém têlom prósto i dérsko postupáet. Ino wéd iego prátež mnógo dészewlye sekûpit, neže nászije líbo Wugérskiye tesníje swíti: oním bo swítam njêst trêbi Krasíl ni Prísróiew, iakože nászim.

3. Swíta adda múžeskaia mîrskaa nîmaet bít predólga ni prekratká: ni presziroká ni prewuzká: no srédnyije mérij, i udátno k' užiwâniu witworenâ. Oblíczie nemóžetse w' pismú razkazát. Iednakó že mi ob czetírech wísze spomênyenich swítnich kakówostech chóczim owde nékoliko podúmat. Tó iest ob Legoté, Dolgotérpnosti, Dészewosti, i Užitnosti.

4. Lechká ímaet bit swíta: dase nezabawlyáet i⁷ ne kosnít rúszanie têlu. Neméckije⁸ skônnyj líbo sapogí, szirokóstiu swoéiu zabawlyáiuť chôd. A Rúskije súknyj i rukawí dlya tesnotí táko stiskáiuť rúki: da czlowek s' težkóstiu móžet licé umít: i s' trudóm se obleczét: i nit nogámi têč, nit na kônju stêgon razszirít,

¹⁻¹ написано над строкой вместо dwemi reczmi imenmi ² далее зачеркнуто stroyi ³ было precenyát ⁴ было wistâwlyenie ⁵ сверху зачеркнуто utworenâ ⁶⁻⁶ написано над строкой ⁷ далее зачеркнуто nepoznît ⁸ с написано над строкой

nit¹ powôłyno² sedét móžet; no sterczît, bud pêny na sedló priwêzan.

5. Dolgotérpna búdet swíta, ascze búdet mêrno prostrána, i narédnim oblícziem skroienà. U Rúslow, Cherwátow, i Wûgrow, wídet chódész súknyu nówu, a rukawí rázdertije: rukawí bodlyatesnotì léchko³ na láktech³ púkaiut. A u Wláchow rukawí prostráni terpêt táko dólgo, iako i wsá súknya. Tamože iest obíczo k' súknye prisziwát rukawí înego sukna ili krasíla: i lêpo tó pristáet w' onom stróiu; a w' nászem ne bíse údalo. || Krilyakí (:iliti krilyáti klobukí:) i Plasćí mnógo sut užitní: i terpêt na mnóga leta i zaderžaiut dóma nemáo widátkow. Woiakóm wêrlo sut pólezni. Razdwoiênie chlâcz, na golênnije i na stegônniye obútki⁴: wêrlo iest korístno: abo pri iedních takówich stegônnych chlâczach, mógut se razdnêt dwoyí i troyí nogáwici, i né wsé w' kúp se razderèt.

Dolgotérpnost

стр. 96

6. Dészewost tóže ídet iz prigóžego oblíczia. Zapádnogo razumnéego stróia swíti nîmaiut púgow iz zlâta i drágogo kámenya kówanyich: ne dólghich přecznyew pri púgowach: né zlâtnich twezôw ni werwíc: né swílnich i zlâtnich kutásow: né bisérnich naszíwok; ino wéd iesut wêrlo lêpi i strôini: i mûži w' nyích se wídet precenbêni. Chispáni, i⁵ Wláchi⁶ wsi i⁶ czestnéyi Nemcí, užiwaiut iedînich Czôrnich i Sîrich sûkon. A Cwetnáia Krasíla lísze na cerkôwnije potrêbi, na žênskije swíti ina înije potrêbi, ne na múžeskoe odewânie obrucáiut. A nászije swíti, ascze nîmaiut wséch tich reczênich pristróew^{6a} i krasíl^{6a}, njesút gódni plemenítich lyudêy. Czto unás iedén bolyárin po núže na swôy stróy moráet trátit; tím bichu se w' reczênich naródech trí knêzi ustroyíli. Támo bolyarí, knêzi, i sâmi kralyí wozderžaiutse ot tich pristróiew, i prostíje swíti nóset: ne z' ínoczeskogo unižênia, líbo z' nenawíženia mîra; no s' togó, czto oblíczie stróia nyíchowa nepotrêbuet Krasíl⁷, Kôrzen, Biséra, Drágogo kámenia, Naszíwok, Twezôw, ni Kutásow. Ascze bi sektô (:râzwe wo swádebnoe wremé, ili na woiné:) krasílmí upestríl; lechkoûmnost bi pokazál, i smeszén bi býl scenyèn. A u nás i kméti moráiut swoe⁸ rúbachi zlâtom nasziwát; czeso inde i kralyí neczinêt.

Dészewost

7. Užítnost práteži tóže ídet iz rázného oblíczia ili stroiênia⁹. Tesná swíta¹⁰ chûdo pomagáet ko pokriwêniu Nagotí i Stída, k' Obrežêniu se ot mráza, i ot znóia: ko Precénbe i Ógrômnosti: k' Póstrachu wragôm: i k' Ukraszêniu têla.

Užítnost

Nemcí zdužawaiut krutíje mrázi, bez szûb, a mî ascze nebúdem ot tímena do pêt obleczeni w' szúbi, nemóžem žít. Isâmi Nemcí, kogda nász stróy oblekût, nemóгут mráza sterpêt bez

¹ зачеркнуто либо ² далее зачеркнуто sedat ³⁻³ надписано над строкой ⁴ далее зачеркнуто kre ⁵ написано над строкой ⁶⁻⁶ написано над строкой вместо i mnógi ^{6a-6a} приписано на полях ⁷ далее зачеркнуто Dragich ⁸ о написано над строкой ⁹ далее зачеркнуто swít ¹⁰ далее зачеркнуто nicztože

szûb. Czîm se tó deiet? Bezsumênno oblîczie stróia iest tomú winowáto. Oblîczie addá iedînoe iest priczína glawnéia, káia czinît swítu lêpu, krasnú, strôinu, dészewu, precenbénu, i ko wsáczine uzítnu. A mî dlyaradi neprigožego, neumítelnogo, ružnogó kroiênia biwáem prinúženi wo wsákich predrâgich, a zgolá i w' žênskich pristróiech iskat lepotí i krasotí.||

стр. 97

Ozór na inije naródi,
i na stróy níchow

8. Nemcí, Wláchi, Chispáni žiwût w' topléyich i pogodnéyich stranách, ¹neže mî¹: ino wéd ímaiut swíti rázumno skroení suprot mrázu, doždžýú, blátu, i wétru. A mî kóyi žiwém w' nepogódnich stranách, ²nósim stroy² nekorísten suprot nepogódiu³.

Tíže spomênjeni naródi ímaiut wo swoyích zêmlyach Swilú, Wólnu, Krasíla, Zlâto, i wsákoe ukraszênie; oprocz Biséra, i Drâgogo kámenia⁴. I czesó yim nedostáet, to sâmi iz Indéyi priwózet. A mî⁵ níczeso s' tich wečêy nîmaiem, i priwést si ne-uméem, no czto nam oní⁶ dadût, to zadobro wziât, i kako nam zacenêt, táko platít moráem. Ino wéd mî ot nyích wsákije pristróyi i ukraszênia kupúem, i samíje óczy iz czela zânye daém; a iedînogo obliczia prátežnogo (:koe⁷ naibólye k' ustroênju slúžit:) ot nyich⁸ i dôrom nauczítse nechócem.

Tíže naródi iesut obrázom i têla stwórom léplyi ot nás: ino wéd lyûbet stróy taków, kîy sâm pó sebje (:bez peczâlnich pristróew:) lepotú i precénbu pridaèt. A mî, kóyim mnógo pácze iest trêba⁹ pribâwnogo sposoblyênia, na utaiênie grubósti nášzego stwóra: lyûbim stróy, kîy bez skórbno iziskaních i dragích pristróew níczeso njêst goden.

Mérzok stróy umeny-
száet precénbu naródu

9. Inoródniki ¹⁰wídet to wsé¹⁰: i s' togó nas sûdet bít nerázum-
nimi lyudmî, kóyi tol nesposóbnu prátež nósim: i dlyatogó wzgor-
žáiut nas, i za málo poczitáiut. Mné iest sérdce púkalo ot žalosti:
kogda iesm w' nékoem méstu wídel Cârskogo Weliczestwá po-
slôw iézdít k' otwétu, bisérom i inimi pristróimi preswétlo ukra-
szeních: koyi iednakóže w' onich swoyích tesních swítach níka-
kowa weliczestwa izkazát nemogâchu i¹¹ ot lyudêy né s' podi-
wlyêniem po pácze s' požálowaniem glédani biâchu.

Prátežnije ustáwi
nepotrêbni

10. Benétczani, i nékoyi iní občewlâdni¹² grádi ímaiut Prá-
težnije ustáwi: kóyimi opisúiu, kolíkije nakládi iest slóbodno
czinît bolyânskogo stâna lyúdem na swíti: i prepowedáiut ní-
žich stanów lyúdem nosít Swilú, Bisér, Zlâto, i to takówo. A w' kra-
lyéstwech ili w' samowládstwech njesút prigóži takówije ustáwi.

¹⁻¹ зачеркнуто от наших стран ²⁻² зачеркнуто стрóy nasz iest
³ далее зачеркнуто Chispáni i Wláchi i Nemcí iesut léplyi ot nás: ino
wed tako stroiêt glâwu, dayim Wlási i bradá pribawlyáiut lepoti: A mî swo-
yím glawí stroiêniem ne umenyszáem, no pácze uwekszáem priródnuiu swoiú
obráza grubóst. ⁴ далее зачеркнуто Isâmi tkût sùkna ⁵ далее зачерк-
нуто wsegó togo ⁶ зачеркнуто Nemcí ⁷ далее зачеркнуто naipácze
⁸ зачеркнуто inich naródom ⁹ далее густо зачеркнуто ¹⁰⁻¹⁰ было
widet to vse ¹¹ написано над строкой вместо по ¹² далее зачеркнуто
narodi

Nám njêst trêbi prátežnich ustâw: no pácze potřebno iest dobro oblicie.

¹Spârczani ímachu ustáwu, kóeu iedínim blûdnicam (epétrepse) dopuscâchu cwêtno plátie i zlátnije pristróyi nosìt. Paedagogi, l. 2, c. 10^{2.1}||

стр. 98

11. Wíditse addá síja wêc ob práteži dostôina bit kralyéwskije peczâli, i wisôkije dúmi: dase podúmaet, ktô bi mógel umíslit oblicie stróia naiprigodnée ko wsákim užítkom i potřebam.

Udúmat stróy
prigóden

Abowêm, czto ot malowérstnich prostâkow, ot kraiâczew, i ot swoewôlynich mladêncew bezsowétno búdet udumano, tó so wrémenom preídet w' zakón u lyudêy: i zatím wlastelí, i sami kralyí tego i³ po núže nasledúit. Tó delo wsákako iest neslúszno: no pácze, iakože w' ostalnich wecêch, táko i w' séy, zakóna wíszich lyudêy, i werchôwnije óblasti, moráli bichu nasledowât nízi lyúdi.

12. A takówo kralyéwskoe smotrênie mózet se w' délo priwest síce. Otwédanie nôwogo stróia da se uczinít na kóem pôlku strêlcew gospodârskich. Itó njêst nomína ná swetu, da kralyéwski scítniki nóset stróy razlíczen ot ôbcego. U Tûrkow Ianiczari ímaiut dîwnije klobukí. U ostálnich ewrópskich krályew czuwarí têla wladátelskogo nóset swíti né tako krasilóm⁴, iakože obliciem kroiênia razníje ot swít wségo lyúdstwa. I taia wêc lêpo pristóyit kralyéw: abo dodáet welíczestwa, precénbi; i podiwlyênia: i umenyszáet razchódi; pokamésta gde oblicie stróia njêst ínakowo ot ôbcego, támo moráit scítniki užiwát⁵ drážich pristróew: agde iest oblicie osebúiuno, támo i bez pristróew poznawáetse wóisko kralyéwo, i ochrauyáet swoiú precénbu.

Otwéda t stróy
na scítnikech

⁶Dozwát Kraiâczew razních naródnów, i powelét yím pokazát wsíje swoe stróyi⁶.

⁷Nad prewedênie skáznogo zakóna (:koyim naigóri prostakí nóset bisér:) dóber sowét bi býl, Biserom ustroyít iedínich Scítnikow Cârskich⁸, na Swítach, koe bi yim se iz kazní dawáli: A samí wladátelyi da bichu zgorzáli, i ne užiwáli biséra, ni kozîrow, ni drágogo kamênia⁷.

13. Presiján krály Bolgârskiy (:iakože ob nyem práwit prípowest:) na wsáko godísce pripravlyásze swoyím bolyaróm dwóe goscênie: iedno w' létu, drugó w' zimé: i oblaczásze se togdá wo swíti, w'¹⁰ koyich nebiásze níczeso czúžego ni inozêmskogo; no biâchu swíti iz domâsznije wólni, i léna, i kôž, i iz¹¹ inich domâsznyich podbilín, umítelno i strôino zdélani. Itím nawecâcze krály swoyích bolyâr; da bichu nezgorzáli swít, kotórije

Stezowát⁹ izbítnije
prátežnije utrátí

¹⁻¹ приписано на полях ² далее зачеркнуто Stomatium ³ написано над строкой
⁴ далее зачеркнуто како ⁵ далее зачеркнуто swít
⁶⁻⁶ приписано на полях другими чернилами ⁷⁻⁷ приписано на нижнем поле страницы ⁸ далее зачеркнуто Swítami ⁹ далее густо зачеркнуто ¹⁰ написано над строкой ¹¹ написано над строкой

wízachu bit nószeni ot swoegó kralyà. A wo welíkije prâzniki, i dlyaradi poslôw inoródnich, bolyarí oblaczâchu se w' inozêmskaia sùkna, ali biséra i zlâta nenoszûchu.

Август цар (:iakože obnyem pîszet Swetôn:) ¹ne noszâsze inich¹ swît, neže domâsznyije i zdélanije ot žení, sestrí, i dóçeri i czélyadi swoée, i w' ostâlnoy wséy swoey rúchlyadi welíku mêrnost obderżawâsze: nícztó nebiâsze kralyéwsko, no wsé malocênno, i ôbçich gražân rúchlyadi spodóbno. Iagáilo Litwín krâly Lészskiy níkoli nenoszâsze ínije szúbi, neže ôwczich kôž. Tíje prilíki priwedóchom k' podiwlyêniu pácze, neže k' nasledowâniu. Nám bi dósta býlo promíslit: Dabichu se wsákije kózi nawsákiy naczin dóma wiprawlyáli: i dabichu lyûdi iz nyich swíti nosíli: i dabichuse ôwczaiia kôrzna krasílmi ustraiála: i wsákaia podbilína dabise dóma izdelowála: iakože iest reczenó w' delú 1 razdélu² ||. Kozirí ne krasêt, no pácze rûžet czloweka. Bisér iest žênskiy stróy, i nepristóyit múžem. A naipácze godílo bise prepowédat prôstim lyûdem užíwát swilí, zlâta predênogo, i prêdnyich skerlátnich sùkom: dabise razoznawál stân bolyârskiy ot prostâkow. Welíko bo nespodôbie bít sekâžet da malowérstni piséc chódit w' iednakówich swítach z' naczâlnim bolyárinom.

Стр. 99
Scétnije oblúdi
neterpét

14. ³Ascze kto reczèt³: stârogo zakóna nespodóbitse narúszit⁴. Mí mu otweçúem: Starôgo bludá nespodóbitse terpét. A osobíto takówa blúda: dlyaradi kóego mí moráem nesmétnije utrâti czinit: i wsé násze blâgo se iznosit k' inoródnikom: a⁵ kralyéstwo se izpražnyâet ot nailúczich zemních uróžaw: i mí sâmí⁶ nemóžem užít oních owóçew, kotoríje zemlyá násza bogáto urožâet.

Nász stróy maloné
ot wséch górsziy

15. Ascze níwczem ínom nespodóbitse uczinít woznowlyênia; stanovíto konczée w' wóisku bit se godílo izkúsit kuiu popráwu: i dát woiakóm taków stróy, kîy bi yich ucziníl iédrenich⁷, rêzwich, i kîy bi yich bólye braníl ot mráza i ot wodì. Síja bo straná iest iedná izmežu sámó náizbit studénich, doždžyêwnich, i blátnich strân, a nász stróy, iz mežu ínich nám poznánich stróew, iest naiménye korísten suprot mrázu, doždžyú, i blátu. Iliti pácze da obowsém iednóm reczîu powemò: Dabi ktô naróczno i z' nastoiâniem zachotél udúmat stróy chûd, i ko wsemú neudáten: nestróien, dragocénen, maloterpen⁸, posmészen, i strané sey nászey po wsákuiu méru neprigóden, nebí práwee mógel udúmat ínogo, neže sey, kîy se níne na Rúsi užíwaèt.

Pozrí Krályew
likopísiem izobráženich

16. Ktô newéruet, káko nestróen se kâžet wsém⁹ ínim naródom séy nász stróy: da pozrît na nékije lîsti, na koyich sut napeczátani kralyí razních naródom sedečí nakonyéch: i da razcenít támo lépotu i precénbu Rúskogo stróia, suprot ostâlnim.

¹⁻¹ написано над строкой вместо неradie noszâsze ² номер раздела не указан ³⁻³ зачеркнуто Некто хоçет rec: ⁴ далее зачеркнуто А ⁵ написано над строкой ⁶ далее зачеркнуто se ⁷ написано над строкой ⁸ было maloterplyiwen ⁹ написано над строкой

Stanowíto, ili iest trêba poprâwit¹ sije premêrzkoe oblîczié swît, ili² w' wêk³ newiprawlyát poslôw k' înim ewrôpskim wladáte-lyem; ili poslóm iz kazní dawát ínogo oblîczia stróy: ascze chócem obderžát precénbu u naródow. Ali ob sém chócem⁴ bólye iziawít w' razpráwe ob poslèch⁵.

17. Aleksánder bîwszi Pérskuuiu i Mídkuuiu zémlyu obladal, i razmotrîwszi swíti oních naródow, Mídkogo stróia nechotiásze prijât, a Pérskiy iest príjal: iakože dészewlyi i koristnéyi: ino iz Pérskogo i Makedônskogo stróia narédil trétyi zmêssen stróy. Abowêm, iako krâly i politik: onich lyudêy, koyich biásze orû-žiem podbíl, priwabít tím i uprijaznít si⁶ chotiásze da bichu ráži w' wêrnosti obstoiáli, i pritóm, dabi pokazál, Iako⁷ oblîczia stróiu⁸ moráiuť poddâniki ot kralyá, né krâly ot poddânnikow, prosit. Iponeže biásze filosof: chotiásze síju dobrodítel lyûdem uczinít, dabiym swíta bîla korístna na ón užitók, na kîy moráet bit korístna. Lyûdi, koyi zwêrie lowêt (:mówet Plutârch:) w' iele-nínu se oblâczet: a koyi ptîci lowêt, pernátije súknyici nade-wáiuť. Táko on wêlikiy krâly, chotêc neukroćenije naródi upito-mít, domâsznyimi⁹ swítami yich iest ublagál i utészil. Itó ne-razsúdni lyûdi w' zamíru poczitáiuť, gde bi se imáli mudrósti czudít.

Aleksánder mûdro
udúmasze now sróy

Razdel 7

OB NARÁWECH I OB NEUMÍTELNOSTI NÁSZEY: I CZSTÓ ÎNI NARÓDI OB NAS SÛDET

Razgówor Borísa s' Cherwóiem

стр. 100

1. Boris. Iâz mnogokrât, Cherwóiu brate, dúmaiu ob okáianom stânu wsagó¹⁰ naróda nášzego Slowênskogo: w' kóem (:iakože wjesi:) szesteró lyûdstwo se sczitaét: Rúsi, Léchi, Czéchi. Bol-gári, Sérbi, i Cherwâti; i razcenyáiu. Káko smo mî postáli na uko-

Slowênci nâzwani
Barbármí

¹ далее зачеркнуто sey ² далее зачеркнуто никакrowi ³ далее зачеркнуто неразборчивое слово ⁴ далее зачеркнуто неразборчивое слово
⁵ далее стоит указание: 17. Aleksánder: i ost. pozrí lis. 102 ⁶ написано над строкой ⁷ над строкой надписано uzóra ⁸ было stróia
⁹ далее зачеркнуто yich ¹⁰ написано над строкой

rênie¹ wsem naródom: iz kóych îni nas lyûto obizáiuť: îni² ochólo zgordžáiuť: îni nas izidáiuť, i požéraiut násze blágo pred³ oczíma nászima: a czto iest ot wsegó tužnée, ružêt, ukariáiuť⁴ i nenawídet nas i zowût nas Barbármí, i pácze w' skotôwskom, neže w' czlowéczeskom czislú nas⁵ postawlyáiuť.

Dlya Neznánia i dlya
Czužebjésia

2. Cherwòy. Wozgoržêniu, zawérženiu, i ukorêniu, koe mí terpím ot naródom, pêrwaia priczína iest násze Neznánie i násze⁶ nechaiânie ob⁷ umitelyêch: a wtóraia priczína iest násze Czužebjésie, iliti glupóst, koeiu terpím da inoródniki nad námi kralyúiuť i mâmet nas wsákimi prawódmi i czynêt iz nás wsé⁸, czto sâmi chótet. Dlyatogó bo, a né dlya czeso înogo, nas zowût barbármí.

Borís. Rád bich znát, cztó rozuméiuť w' toy rêczy, kogda nas imenúiuť barbármí.

Barbári czto?

3. Cherwòy. Razuméiuť, ô Boríse, wsáko zló, koe se mózet zamíslit. Iednakóže k' lúczemu urazumjêniu, sice mózesz ná troie razdelít:

Díwji

Za pêrwoe. Barbári se zowût naródi Díwji, lêsni, zwjêrski: koyi nîmaiut chramów, ni chlêba, ni sóli: iakože sut nékoyi Sibîrski naródi, ⁹Kalmikí i îni⁹. Tože Siroiédci, Samoiédci, ili Lyudoiédci¹⁰: i koyi neznáiuť Bóga: iakože sut Brazílci, narod Indêiskiy, kîy chódet nâgi, i drûg drûga ziedáiuť, i kóych i iazík nîmaet sích trêch czertîn: R, L, F, ot koyich se naczináiuť síje trî Latînski rêczy, Reks, Leks, Fides (:Krâly, Zakonostâwie, Wjéra:), nîmaiut bo oni lyûdi ni gospodariá, ni zakonostâwia, ni wjéri, líbo poznánia Bôžiego.

Zlonarâwni

Za wtóroe, Barbári se rozuméiuť oni lyûdi, kóyi w' sebje deržêt¹¹ kóe preižiâčno zlonarâwie¹², chúdobu, i neprâwdu: ¹³i kóyi sut mudrí na wsáko zló¹³: koyi czusz iesut Okrûtni lakomcí, sílniki, i¹⁴ grábitelyi, nescádni korwolóki, lyûti múczitelyi, iádowni¹⁵ chitrecí, preléstni obmânniki, bezduszni bezbóžni kletwolômci, Neczestíwi ieretíki, i koyi ob gredûcem žiwotú níczeso nedúmaiut, i Bóga se neboiêt, i lyûdey se nesramúiuť¹⁶.

Neumíteln i

Za trêtie, Barbári se poczitáiuť¹⁷ narodi Neumítelni. Kóyi neznáiuť Plemenítich umitelêy¹⁸ (:iliti políticznich i filosofîynich naukow:), ni¹⁹ Rukodêlnich prednyéyich umitelêy. I kóyi sut

¹ зачеркнуто porugânie ² далее зачеркнуто nas ³ далее зачеркнуто nászimi ⁴ зачеркнуто niczižet, сверху зачеркнуто osme-wáiuť ⁵ далее зачеркнуто poczitáiuť ⁶ зачеркнуто nebrežênie
⁷ написано над строкой ⁸ написано над строкой ⁹⁻⁹ написано над строкой ¹⁰ зачеркнуто Czlowekoiédci ¹¹ далее зачеркнуто kúiu
¹² на написано над строкой ¹³⁻¹³ написано над строкой ¹⁴ написано над строкой ¹⁵ зачеркнуто bezistinni ¹⁶ iut написано над строкой
¹⁷ далее зачеркнуто czui ¹⁸ далее зачеркнуто Politicznich
¹⁹ было nit

Lêni, nerabotlyíwi¹, niczemûrni², nepromíselni, i polenósti ubógi: i koyi lisze nínesznyego wrémena smotrêt, a gredûcego nepreduziráiuť. Cicerón ob takówich napisá: «Barbárskiy zakón iest ót dne dó dne žít; a³ nászi sowéti ímaiut ná wecznôe wremé smotrít». Ikóyi se léchko dadût⁴ prechitrít i obmamít, dayich inoródniki iézdet, kakò sâmi chótet.||

стр. 101

Znây, addá Boríse, iako Ewrôpci izmežu wséch christiânskich naródom, dwâ naróda, Nás Slowêncew, i Wûgrow, poczi-táiuť⁵ Barbármí. Ató né dlyaradi pêrwije priczíni (:mî bo njesmó Siroiédci, ni Samoiédci:); niti dlyaradi wtórije: abo ti sâmi naródi, kóyi sebe lyûdskimi i políticznimi, a nás barbármí two-rêt, dalekó⁶ nas nadchódet w' okrútnosti, w' obmânnosti, w' iere-sêch, i wo wsákoy chudobé i neprâwde: i níkoli njêst bîlo wídet w' nászem naródu takówa múczitelystwa, obmánow, chitrostêy, kletwolômia, ⁷bûinosti i izbitkôwania⁷, iakože se obretáet w' tích naródech. A iednakóže mî iedîni moráem bit barbári, dîwyi, zwjêrski, skótski, okrútniki, korwôwniki, obmanlyíwi, chitrecí, kletwolômci. Zaczto? Dlyaradi Neznânia, i Lenósti, i Ludósti naszije. Oní bo poswoyích chitrostêch k' sêbje prewlâczet wsé nasze blâgo: ⁸a nás⁸ ostawlyáiuť w' glâdu i w' nagoté: ⁹i nad námi zawódet wsákije swoe dúmi i prawódet czto sâmi chótet⁹: a oberch wsegó togo goworlyíwostiú swoéiu premérzko nas sramotêt i ukariáiuť. A mî dlyaradi neumítelnosti, nít ot obmanow nyícho-wich opasátse, nít na láianie i sramocénie otwečát uméem: ni czto nam¹⁰ lêpo ili mérzko stoyít, ni czto bise obderžát, cztóli popráwit spodóbilo, razluczám: no wsáczinu terpét moráem. Tích lichôt priczína nam iest Neznânie.

Slowênci i Wugri Bar-bári

Dlya Neznânia, Lenós-ti i Ludósti

4. Boris. O tûžno násze žítie, kóyi se daém inoródnikom táko ludít, blaznít, i zá nos wodít.

Razsúdok Iz Obráza, Iazíka, Stróia, Zakónow

Cherwóy. Né wódet, ô bráte, no iézdet nas, iézdet w' mesto skotá: kogda wsé násze blâgo izidáiuť, iakože zdéska na Rúsi; i natolíko nas obmamlyáiuť, da yich prepuscám i kralyewát nád sobúiu, iakože se deiét u Léchow.

Boris. Ali tí, Cherwóiu, powéžmi ¹¹na drobnee¹¹ czto nepčisz: iz czeso nas inoródniki naipácze¹² sûdet, i osužáiuť.

Cherwóy. Inoródniki czinêt ob nás razcenyênie izpowerchôw-nich izwônskich wečêy, kotórije sut wsém na iâwi, i pred oczíma. Rékszi iz Obráza, Iazíka, i Stróia: ¹³iz Obiczaiew¹³: iz Gradîlni-

¹ далее зачеркнуто i po ² написано над строкой вместо густо зачеркнутого слова ³ написано над строкой ⁴ далее зачеркнуто ⁵ далее зачеркнуто i zowut ⁶ зачеркнуто ⁷⁻⁷ написано над строкой ⁸⁻⁸ написано над строкой ⁹⁻⁹ написано над строкой ¹⁰ далее зачеркнуто добро ili zlo ¹¹⁻¹¹ написано над строкой ¹² написано над строкой ¹³⁻¹³ зачеркнуто Zítia ili iz naráwow. obíknyenich w'obèem žítii, u rydom зачеркнуто obèego žítia

czestwa, koyim mî gradîm chrâmi, i délaem wsáko¹ orûdie: i² iz Razumjênia naúkow, i wsákich umitelêy.

Obráz Obrázi nászi nit sut prêdnyi, nit poslêdnyi. Potomúže i rázumi nászi wídetse bit né poslêdnyi, no srédnyi, i dowôlyno prigózi k' nauczêniu umitelêy: osobíto ascze pridénem dobrú peczâl i nastoiânie. Iakóže bo înogda welyáchu: Srêdnyiy rázum•z' dobróiu peczâliu iest lúczyy, neže prêdnyiy rázum, pri máloy peczâli, i pri razkósznom žítii.

Iazík Iazík nász iest prebjêden, preubóg, i ko wsemú nesposóben. Istoriy || i wsákich dawnîn mî³ iesmo neswédomi. Níkakowich políticznich pochwálnich razgóworow czinit nemóžem. Dlyaradi tích priczín naródi nas w' bezcêniu deržêt. A mi bismo moráli iazík swôy iztežát.

Stróy Stróy swítنيy iest welíko známe rázumow w' naródech. Kóyi sut pristoiney stróy udúmali, oni priámo predkúit priródniim ûmom. Prigóže bo swít oblíczie mnogo pospeszênia⁴ czinît na obwerszanie⁵ wsákogo nastoiânia w' žítii. A zló swít oblíczie iest nekorístno k' onim koncém ili užitkóm, dlya kóyich se délauiut swíti.

Méřzok stróy primariáet nas czinît nepodnósnije utrâti na ukrařzênie. Serdca woiakóm czinît neiédrena. Umenyszáet precénbu nászim Poslóm, i wsemú naródu, pred inoródnikmî: koyi nas zâto zowût barbármî, i grubimi lyudmî. Anawlastíto zanebrežení wlâsi i bradá i⁶ ostrížená glawá czinît nas merzkích, smeszních, malowérstnich i búdto nékoyich Lesiâkow mežu lyudmî. (Síje zanesí na líst 99)⁷.

Zakóni Zakóni ili Obiczayi se razuméiut Blagonaráwnije krepósti, i chúdobi: práwda i nepráwda: dobróta i grechotá. Ali mî nepráwim zdés ob obíczaech tich glawnich⁸; no goworím tókmo ob iežedênnich Potócznich⁹ obíczaech: iliti ob Lyudskósti, i ob Grubósti žítia: káia se obretáet w' Goworêniu, w' Iedêniu, w' Chramów gražêniu i w' tich takówich wečêch.

¹⁰Iedênie adda i¹⁰ Žítie násze¹¹ inoródniki winúit: i pripisúit nam Grubóst i Neczistotú. Abo pénezi spretúem¹² w' ústa. Mužík deržít Bratinu pólnu pítia i óba dwa pâlca ¹³w'nyey¹³ wmóczena i góstu pít podaét. Kwâs se prodaét pogáno. Posúdie umnógich se wídit nepomiwenó. Dáckiy krâly ob nászich poslêch iest rékel: «Ascze owi lyúdi wečekrát komne || prîdut, moráiu yim sogradit swînskiy Kotéc: abo gde on¹⁴ postoiêt, tamó zá pol góda níkto

¹ далее зачеркнуто orúžie ² написано над строкой ³ написано над строкой
⁴ далее зачеркнуто dadut ⁵ зачеркнуто opravlyenie
⁶ далее зачеркнуто obriv ⁷ далее следует отрывок, перенесенный на стр. 99 рукописи ⁸ зачеркнуто bôlyszich ⁹ далее зачеркнуто žítia
¹⁰⁻¹⁰ зачеркнуто W' ¹¹ было nászem ¹² зачеркнуто mešem
¹³⁻¹³ написано над строкой ¹⁴ написано над строкой

nemôžet žít ót smrada». W' înoy zemlyé ob nászich poslêch¹ w' ôbčich naródnich ponedêlynich westêch biásze pîsano napósmech: «Ascze dê w' kuiu ²torgôwnuiu iátu² pridósze czeso kupowát, posle otsizêstia nyíchowa za ieden czás níkto pristupít nemogâsze ót smrada». A w' nékoem grâdu w' gostînnice nazwânoy «Pri zlâtom wolú», stanowâchu nászi poslí: i smrâd támo biásze nesterpen i³ skared na podiwlyênie, w' czistóy înako obíteli.

Grazênie násze w' nékoyich méstech se⁴ kâžet nesposóbnó. Ôkna iesut nizká, ili njest dowôlynije oddúchi w' izbách, dase lyûdi dímom slepêt. A k' lâwam pribijáiuť dáski, i pod nyími prebiwâet wecznôe smetiê, izmést bo se nemôžet, i mésto óno w' sué stoyít praznó⁵, gde bi se móгло czto spretât. Telégi nászije iesut prenûžno stworení: i ínoe orúdie neslícžno: i ta takówa înaia.

5. Iztích priczîn njêst czúdo, ako⁶ nas inoródniki osuždáiuť: i zló obnas goworêt: i mnógo sâmi izdumúiuť i pribawlyáiuť, czesó⁸ i níkoliže⁸ njest bílo. Ali tó se kâžet bít mênysze zló, izwiráiuče ot nesowerszeņósti⁹ iazíka, i ot nestrôinosti¹⁰ plátia¹¹, stánia, posúdia, orúdia, i wsegó žítia nészego¹². Inaia mnogo gôrszaia tûga násza iz tích priczîn se naradzâet¹³: ¹⁴kuiu iaz¹⁵ zowem Ksenomaníju, Czuzebjêsie¹⁴: rékszi, Czto mî wsákim túdžim¹⁶ wečem se czúdim (:i oníje scinyáem, chwâlim, welíczim:), a swoié domâszne žítie górdim, niczízim, zamîčem. ¹⁷Dlyaradi togó bo¹⁷ wsakich inoródnikow prijemlyém: i nyíchowomu lipomu obrázu¹⁸, iedrenomu goworêniu, i strôinomu (:paczéze i pre-razkósznomu:) žítiu seczúdim: i takówije óblasti yim daiém wo swoyích deržâwach, da wsé nasze blâgo oní izyidáiuť; i nas samich¹⁹ na konec iézdet po swoyey wólye. Ini políticzni naródi uczêtse iedînogo mudrogó iazíka, Latînskogo ²⁰iliti i²⁰ Greczêskogo, zâto czto iest potreben k' filosofíje, ²¹a înich iazíkow se neuczêt²¹. A nászi Léchi ²²i Cherwâti²², oprocz Latînskogo iazíka (:kóego se dóma nauczáiuť:), iesczé se skitáiuť powséy Ewrôpe, i uczêtse bez wsákije korísti, Neméczskogo, Wlâszskogo, Franczuskógo²³ ²⁴i Wugérskogo²⁴ iezíkow: i ako²⁵ kîy neznáiet koiego iz tích iezíkow, nescinyáetse bit góden swoego stâna. Táko sâmi niczízet sébe, swóy iezík, i swôy naród, ²⁶i wistawlyaiuť se naposmich wsém naródom²⁶. Togo smotrêč, îni naródi i izdumúiuť ob nas merzkíje bridkíje, príczí: ot koyich níkoie²⁷ síce slowût.

Czuzebêsie
nás obladálo

¹ далее зачеркнуто biásze pîsano ²⁻² написано над строкой ³ написано над строкой
⁴ написано над строкой ⁵ написано над строкой
⁶ было ascze ⁷ d написано над строкой ⁸⁻⁸ написано над строкой
⁹ далее зачеркнуто pázego ¹⁰ далее зачеркнуто nászego
¹¹ далее зачеркнуто chram ¹² написано над строкой ¹³ d написано над строкой
¹⁴⁻¹⁴ написано над строкой ¹⁵ было mi ¹⁶ d написано над строкой
¹⁷⁻¹⁷ зачеркнуто Zatim ¹⁸ зачеркнуто lica ¹⁹ написано над строкой
²⁰⁻²⁰ было ili ²¹⁻²¹ написано над строкой ²²⁻²² написано над строкой
²³ было Franczuskogo ²⁴⁻²⁴ написано над строкой
²⁵ зачеркнуто ascze ²⁶⁻²⁶ написано над строкой ²⁷ было nekije

Príczí láyialynije
i usćiplyíwije

6. Gréki, kogda chótet réc Chláp, Râb, Newôlynik, Môrskiy lopátnik; mówet násze naródnoe íme (Sklawos), Slowénc: Séy íest môy Slowénc; to íest, Séy íest môy Chláp newôlyniy. Chlá-pom kogó ucziníti, mówet (Sklawónin), Poslowéniti. Ipríczu mawlyáíut: (:Romeós choreós, Arnaútis seferlís, Wúrgaris apán-tropos:) Gréczin lêp, Arbanásin iunák, Bolgárin neczlo-wék.

Wugrì tóže: (:Mágiar fárkasz, Vlâs rawás, Nemet disnô¹, Lengel lopô, Tôt nem émber:) Wugrin wôlk, Wlách chitréc, *срп. 104* ²Nemeczin swinya², Polyâk tât, Slowénc neczlowék. || (:Talíga ném sekêr, Pogácza ném kenyêr, Tôt nem émber:) Teléga njest wôz, Pogácza njest chléb, Slowénc njest czlowék.

Wláchi (:O Cezare, O Kapelétó:) Ili cár ili slowénc: tó íest, Ili³ sâmo iziâçen mûž, ili níctože. A kogda torgúíut, i torgówec premného razcenít, kupéc obikáet réc: (:Non son Poláko:) Njêsm Polyâk; tó íest: Njêsm durák.

Nemcí (:Rem tuam custodi, ne eam auferant Poloni:) Bregí swoyich weçêy da yich nepokradût Léchi. I opêt (:Die Ungaren und Krabaten chaben ein ander lib, wan der Beem zu inen komt, da seind drey rechte dîb:) Wugri i Cherwati se⁴ lyûbet⁵ mežusôbno. Kogda Czéch k' nyim prîdet, búdut trí práwi tâti. Cherwátow swoyích poddânnikow napósmech zowût Wuszîwci i Swinyârmi, i (Krabatel) Cherwatèc, ne celowíto Cherwât.

⁶Francuzi, uwidew Lécha, obikáíut, réc, Un ors de Polónye: Medwéd Pôlskiy⁶.

Takówije ⁷usćiplyíwije gorkije⁷ príczí ímaiut ob nás îni naródi. A cztó wsego⁸ tužnée: glûpi Léchi sâmi ko swoey sramoté dopomagáíut, i mówet: Polyâk wól, Litwín kol, Nemczin rôža⁹.

Njêst nam lêpo samim ób sebje zló goworít: no pácze se¹⁰ spodobít, nastôino razcenyát, cztó ob nas îni naródi goworêt: i nastoiát poprâwit, czto oni chûlet, i czto íest poprâwi gódnó. Prícza bo mówit: «gost nékogda wéce wídit w' ¹¹kúçi zá tri dnî, neže Gospodar czez cêl gôd¹¹».

Pesiakí, íeretíki
upogán

7. Borís. A iáz bich rékel: Ktô láiet, nây láiet, iakože pés. Susédi dlyaradi nenawíženia ob nas zló goworêt; a mî pro nyícho-wie rêczí nechâimo. Oní nas gôrdet¹²; i mî wozgordím nyích. Komu iáz iesm barbárin i on w' zaiém nay budét mne bar-barín.

¹ написано над строкой ²⁻² написано над строкой ³ далее
зачеркнуто кон ⁴ написано над строкой ⁵ далее зачеркнуто se
⁶⁻⁶ приписано на полях ⁷⁻⁷ зачеркнуто gorkije reczi i ⁸ далее
зачеркнуто gors ⁹ далее зачеркнуто Zlá ptíca, káia samá swoe gnyezdó
pogánit ¹⁰ написано над строкой ¹¹⁻¹¹ зачеркнуто domu neže gosp
¹² r написано над строкой

Cherwóy. Wêrlo bludisz w' tom o brate. ¹Nedâstse bo to táko lechko zdelât, kako se dast goworît¹. Kto nechaiét pro razsúdok wsego swêta; ón neznáet srâma, ni czésti. No spodóben iest nékoyim drêwnyim durakóm, kóyi sâmi sébe zwâchu filosofmi, a ot wséch lyudêy biâchu zwaní Kiniki to iest Pesiaki: zâto czto srâma neznadîchu, iakože psí: Welyâchu bo, iako nîczto njêst srâm: i iako lyúdi neimálibi se nîczeso blyûst dlyaradi srâma. Ktô² zanîcet srâm: i ón po dostôinu mózetse priczést k' Pesiakóm.

Razdel³ 8

OB RÚSKOY ZEMLYÉ⁴

Do sich mêt smogoworíli w' ôbce ob Slowênskom naródu; a na sem méstu chócem prepoczítat ⁵priczíni ubóžestwa⁶ i bogátstwa, nûzi i szczástia seé zemlyí Rúskije⁵. Priczíni Nûžam

Priczíni nûžam⁷

1. Pêrwaia⁷ priczína nûžam i ubóžestwu iest Bûinost wo swîtnich⁸ stróiech. Rúbaczi se nasziwáiuť zlatóm i swilóiu: Sapogí se szíjut mjêdnimi nítmi: Mûzi noset bisér: takówo nespodobie⁹ nigdé w' Ewrópe se nedeiét. Naigôrszi czernyakí nóset swîlnuiu prátež. Czernyâckich žên njêst razoznát ot naiprednyéyich boiárinny. || Biséra zemlyá nerodît: a wsí do naiményego chótet bisér nosít. Krasíl zemlyá nerodît: a wsí do naiményego chótet krászenaia súkna nosít. Bûini stróyi
стр. 105

2. Wtóraia priczína, Neplódnost zemlyí. Zemlyá bo nerodît Drágogo kámenia, Biséra, Korálow, Krasíl: Zlâta, Srebrá, Mjêdi, Zemlyá skûdna

¹⁻¹ написано над строкой ² далее зачеркнуто adda ³ далее зачеркнуто ⁹ ⁴ далее зачеркнуто i naródu ⁵⁻⁵ написано вместо зачеркнутого: czto susédi mówet ob sem preslâwnom Rúskom Gospodárstwu, далее зачеркнуто Czesó síja zemlyá nîmaet, i czím obilúet, i czto ímaet s' potrebu, gledí delà 1, razd: 1, lista: 11, i 12. Móglali bise zdéska rodít Swilá, Pszenó saraczînskoe, i Dîmnica: gledí delà 1, razd: 3 lista 48. Ob Winogrâdnom zawódu gledi li. 50. Kako bi polêzno býlo w' séy zemlyé promiszlyát ob wsákich potrebach: gledí wsegó dela 1 ⁶ далее зачеркнуто see zemlyí i ⁷ было Pêr Pêrwaia ⁸ написано над строкой ⁹ написано над строкой

z' naródmí gôrszimi ot nás, i nížimi rázumom i krepóstiu: mó-
 žem se zapustít na Boga, i na božyi dâr nam scédro podarowân,
 i smélo da¹ rézwo suprot nyím postupát. Asczeli nam búdet délo
 z' razumnyéimi ot nás naródmí: togda mî suprot nyíchowoy
 mudrósti, i chítrosti i krepósti, moráem nastáwit swoé welíko
 Opasênie² i peczâl wsákuiu: i moraém wsegdá Smotrit na wreme:
 Nedátse prechitrít; a Znát užít prigódnogo wrémena. Srêdnyiy
 rázum z' welíkoiu peczâliu, i srêdnyaia krepóst z' welíkím opa-
 sêniem, iest mnógo lúcza, neže naiiziačnéyi rázum i krepóst
 pri ménýey peczâli i pri³ razkôsznom da málo opásnom žítii.

Razdel 5

OB IAZÍKU, LÍBO OB BESÉDE

1. Iazíka sowerszenóst iest sâmo potrebnó orúdie k' mudrósti, i iedwá né stanovíto iee známe. Czím kîy naród ímaet izradnéyi iazík, tím prigodnée i witwornée razprawlyáet remestwâ i wsákije umítelyi, i promisli. Obílie besédi, i legotá izgówora, mnógo pomagáet na mudrich sowétow izobretênie, i na wsákich mîr-
 nich i rátnich dël leznée⁴ obwerszênie.

Beséda, orúdie mud-
 rósti

W'Nêmcech iest premnógo onich, koyi dobró znáiuť Gré-
 czeskiy i Latînskiy iazík: a samá Neméckaia beséda iest prebo-
 gáta w'reczêch, i na izgoworênie wsáčzini dowôlyna, a k' pês-
 nem i ko priczam nad⁵ wérowanie prigódna: i potomú njêst díwno,
 ascze Nemcí w' umítelech nadchódet wsákij naród.

2. Nékoyi Iazíki ímaiut razníje nékije láske. Nekiy seizgo-
 wariáet z' welíkoiu legotóiu: íniy z' borzóstiu: íniy iest udáten
 k' pês-
 nem i k' redkóm. Nékiy || ímaiet izreczênie ogrômno i ochólo;
 iakože Tûrskiy i Wugérskiy: i takówo zawlaczênie ili glâs czi-
 nît woiâkow sérdecznich.

Iazíkow nékoyich
 taláni

стр. 91

Nász iazík iest skúden⁶ wséch tich primétow, i dobrích kako-
 wostêy. Nit iâz wížu, cztó bi w' nyém pochwáli gódno bílo: táko
 zgolá iest ubóg, nesowerszén, swastiâc iliti uszêsom neugóden,
 skážen, neiztežân, i wsákako núžen. I takówi sut wsíje nászije
 iazíczniye otméni: Rúskaia, Lészskaia, Czéskaia⁷, Bolgârskaa,
 Sérbskaia, i Cherwâtskaia.

¹ далее зачеркнуто да ² далее зачеркнуто brežênie, bdjênie
³ написано над строкой ⁴ было leglye ⁵ d написано над строкой
⁶ над строкой написано и зачеркнуто obíczen ⁷ было Chészkaia

Skudósti nášzego
iazíka

3. Abowêm nîmaem imên Umitelêm i naúkom: imên Prikázom i wecêm woiênnim: Prikázom gradskîm: Blagonrâwîu¹ i chudobám: i nîmaem nékoyich zgolá potrébnich reczîc, kotórije se w' gramátike zowût Predlôgi, Prirêczia, Spoiênia, i Zaklíknyenia.

W'înich iazíkech iest welíka množiná reczêy chûlnich, kliâtow, láiania, sramoçênia. Nász iazík iest w' tom sžeçen, czto w' nyem njêst níkakowije chûlnije ni láialnije rêczy w' ôbçem zakónu zawedênije okrom Materin sîn. Alitó né tím ídet, búd bi se nášz naród chudích reczêy oklányal; no ídet tó iz skudósti reczêy.

²Nász iazík iest ot wsích nainesposobnéy k' píssem, k' redkóm, k muzíke, iliti ko wsákomu sklâdnomu libo Poêtskomu goworêniu, i pêniu². Razníje înije wádi, nedostátki, skazênia, i trudnósti iesut w'nászem iazíku; okoyich njest mésto owdé goworít: no w' gramátike se tó iziawlyàet. Támože se³ dokazúet i síje, iako w'prewódu cerkôwnich knih, nášz iazík w' konéc iest prewrâçen, i iz swoego mésta wisazén.

Newimównosti
nászije zlí naslídkí

4. Dlyaradi wísze-reczênije înich iazíkow láski, i ogrômnosti, i obília: i dlyaradi núž nászije besédi: mî Slowênci iawlyáemse mežu înimi naródmí, búdto człowek njêm ná piru. Níkakowa bo plemenitéego zamísła udúmat, níkakowa wladátelyskogo lyúbo înogo mudrá razgówora uczinít nemóžem. Zâto mnógi nášzego róda lyúdi, asze se czúžego koego iazíka nauczêt, i ascze w'czúžich stranách žiwût, taiêt swôy naród i czinêt se nebít Slowênci: stídet bo se segó ímena. Léchi mnógo chwastáíut, i propowédáíut swoiu wolynóst: ali wéd iâz iesm wídel takówich, koyi se lgâchu bít Prusákmi, i taiâchu se bit Léchmi.

Trêba iazík iztežát

стр. 92

5. Moráem adda mî nastoiát na iztežânie i na sowerszênie nášzego iazíka: da sebúdem mógli obrêç ot nesláwi, i umíteli i wsákaia deržâwnaia opráwila sposobnée obtežát. Stanowíto konczée w'woiênnich weczech, morál bi se⁴ izobrést prigóden i wlastít nášz naczín goworênia: abo wó-||iakóm pribiwáet derzósti i chrábrosti; ascze swoyím, a né czúžim, iazíkom izgowariáíut woiênnije wêci. Gledí delá: 2, razd: 6, lista: 70.

Pismo násze neudátno

6. Pismo násze tóže iest tol grûbo i bezpráwílno, da wsegdá dosich dôb iest býlo neudátno⁵ k' uczêniu umitelêy. Iiâz razcenyáíu, iako⁶ ní otkogo w' wjêk iztežanó, i k' práwílnosti priwedeno bít nemóžet: táko dabismo nyím skóro, lêpo, strôino⁷ mógli czto napisát. Dlya togó koyi lyúdi iz nászincew želêt koyích dâwnich⁸ westîn, ili koyich naúkow urazumét; konéczno se

¹ было Blagonarâwîu ²⁻² приписано на полях ³ написано над строкой
⁴ написано над строкой ⁵ далее зачеркнуто на ⁶ далее зачеркнуто от
⁷ далее зачеркнуто пуним ⁸ далее зачеркнуто по- westey

moráiuť inogo kóego iazíka i pismá nauczít. ¹Pribáwi owdé raz-
cenyênie ob iazícnych otménach Rúskoy, Lészskoy, Cherwât-
skoy, Sérbskoy, Prewódnicziy^{2,1}

Razdel 6

OB SWÍTNOM STRÓIU

1. Dlyaradi petí priczín délaiut ³i noset³ lyudi Prátež líbo Swíti. Záčto lyúdi plátie noset

Na pokrítie nagotí têla czlowécziogo.

Na obrezênie ot Stúdeni, Wodí, i Bláta, Wétra, Znóia, Prâcha, Múch.

Na pribawlyênie czloweku Precénbi, Golemósti, Ogrómnosti.

Sébjje na obránu ot orúzia; a wrâgom⁴ na postrach: i

Na ustroiênie líbo na ukraszênie têla.

2. Czetíri kakówosti tworêt switu dobru: Užitók, Dobítnost, Dolgotérpnost, i Legotá. Kakówa imaet bit dobrá swíta

Užitna⁵ iest swíta: ascze iest ⁶korístna, iliti⁶ prigoža k' wisze-
reczênim⁷ priczínam.

Dobítna iest: káia se móžet za neprewelíku cénu kupít.

Dolgotérpna: ascze se né skóro razderet.

Lechká iest: ascze ne mnógo obtežczáet, i nezabawlyáet têla w' ruszaniu.

3. U Chispánow iesut nékaia igrálišca, à na nyich sícew zakòn. Mladénci koyi prídut na borítwu ímaiut za razná borênia, razná míta. A mežu ínimi iest iedno mitó koe se daét Naistroi-
néemu: tó iest kîy naiszumnée i naikrassnée ustroén se ukážet ⁸na plóscadi⁸: ali tako, da ménje penêz na prátež izdást, neže ostâl-
ni. Dlya togó napiráiuť se mladénci né penezmî no úmom: kîy bo mógel udúmat switu stroinéiu. Aliti oní k' igrám igrál-
nije i lechkoúmniije swíti zdumúiuť, a mî moráem potomúže ob zapráwednoy statocznoy práteži dúmat: kákobi prátež ⁹i de-
szewlya, i⁹ ko wsemu prigodnéia bíla. Mitó iunakú naistroi-
néemu

4. «Cztokoli¹⁰ iest ná swetu, wsé iest Pochotênie poltnóe, Pochotênie oczêsnoe
i Ochólost žiwotnáia», mówit Iwán apóstol. Pochotênie oczêsnoe

¹⁻¹ приписано на полях ² было Prewódniczeskoy ³⁻³ напи-
сано над строкой ⁴ т написано над строкой ⁵ далее зачеркнуто
iliti korístna ⁶⁻⁶ написано над строкой ⁷ далее зачеркнуто petmi
⁸⁻⁸ написано над строкой ⁹⁻⁹ написано над строкой ¹⁰ было Wsé czto